

- студентов / Н.А. Алексеев, С.И. Крамской, Д.Е. Егоров. – М. : АСВ, 2005. – 112 с.
2. Андрищенко Л.Б. Управление процессом интеграции спортивных и оздоровительных технологий в учебном процессе физкультурного образования студентов / Л.Б. Андрищенко, И.В. Лосева, И.В. Орлан // Теория и практика физической культуры. – 2004. – № 11. – С. 46.
  3. Апанасенко Г.Л. Здоровье: методология и методика количественной оценки / Г.Л. Апанасенко // Здоровье и функциональные возможности человека. – М. : 1985. – 21 с.
  4. Арефьев В.Г. Основы теории та методики фізичного виховання : підручник для студ. факультетів (інститутів) фізичного виховання, педагогічних університетів / В. Г. Арефьев. – Київ. 2010. – 328 с.
  5. Бакурідзе-Маніна В.Б. Оцінка впливу традиційних занять з фізичного виховання на функціональний стан, рухові можливості студенток з низькими фізкультурно-спортивними інтересами / В.Б. Бакурідзе-Маніна, В.В. Клапчук // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2003. – № 6. – С. 21.
  6. Бизин В.П. Физическая подготовка студентов первого курса политехнических вузов / В.П. Бизин, В.С. Гуменный // Физическое воспитание студентов творческих специальностей : Сб. науч. трудов. – Харьков: ХГАДИ (ХХПИ), 2003. – № 21. – С. 85 – 92.
  7. Давыдов В.Ю. Новые фитнес системы / В.Ю. Давыдов, А.И. Шамардин, Г.О. Краснова. – Волгоград : ВГАФК, 2003. – 138 с.
  8. Фурман Ю.М. Вплив фізичних тренувань різної спрямованості на фізичні якості студентів Вузу / Ю.М. Фурман, С.П. Драчук // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми ФВ і С: зб. наук. праць за ред. С.С. Єрмакова. – Харків: ХДАДМ, 2004. – № 20. – С. 46 – 52.

Reference

1. Alekseev N. (2005) Technological approaches to the gradual increase in the level of physical fitness of students / N.A. Alekseev, S.I. Kramskoy, D.E. Yegorov. - M.: DIA. - 112 p.
2. Andryushchenko L.B. (2004) Managing the process of integration of sports and recreational technologies in the educational process of physical education of students / L. B. Andryushchenko, I.V. Loseva, I.V. Orlan // Theory and practice of physical culture. - № 11. - p. 46.
3. Apanasenko G.L. (1985) Health: a methodology and method of quantitative evaluation / G.L. Apanasenko // Health and functional capabilities of a person. - M. – 21.
4. Arefiev V.G. (2010) Fundamentals of Theory and Methodology of Physical Education: Textbook for the Student. faculties (institutes) of physical education, pedagogical universities / V.G. Arefiev. - Kyiv. - 328 pp.
5. Bakiridze-Manina V.B. (2003) Assessment of the influence of traditional physical education classes on the functional state, motor skills of students with low physical culture and sports interests / V.B. Bakiridze-Manina, V.V. Klapchuk // Slobozhansky Scientific and Sport Bulletin. - No. 6. - P. 21.
6. Bizin V.P. (2003) Physical training of first-year students of polytechnic universities / V.P. Bizin, V.S. Gumenny // Physical education of students of creative specialties: Sat. scientific works. - Kharkov: HGADI (HHPI). - No. 21. - P. 85 - 92.
7. Davydov V.Yu. (2003) New fitness systems / V.Yu. Davydov, A.I. Shamardin, G.O. Krasnova. - Volgograd: VGAFK. - 138 p.
8. Furman Yu.M. (2004) Influence of physical training of different orientation on physical qualities of students of the University / Yu.M. Furman, SP Drachuk // Pedagogics, Psychology and Medical-Biological Problems of PV and C: Sob. sciences Editor's note. SS Ermakova - Kharkiv: KhDADM. - No. 20. - P. 46-52.

Дейнеко А.Х.

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент

Насонкіна О. Ю.

старший викладач

Харківська державна академія фізичної культури

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОЦЕСУ МОТИВАЦІЇ ЯК ЗНАЧУЩОЇ ЧАСТИНИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У СПОРТІ

Дане теоретичне дослідження присвячене аналізу поняття «спортивна мотивація». Показано, що в сучасній спортивній психології мотивація є найважливішим особистісним фактором, що зумовлює досягнення високого спортивного результату. У роботі розкрито роль впливу спортивної мотивації на досягнення результативності змагальної діяльності. Проаналізовано й узагальнено теоретичні дослідження динаміки розвитку мотивів, які спонукають до занять спортом. Уточнено, що мотиви занять спортом можна класифікувати на зовнішні та внутрішні, на безпосередні й опосередковані. У статті відображено психологічні особливості спортивної діяльності. Аналізуються структура спортивної діяльності, її функції та сутність феномену мотивації занять спортом.

Ключові слова: спортивна мотивація, мотив, спортсмен, особистість, психологічні особливості.

Дейнеко А. Х., Насонкина Е. Ю. Особенности формирования процесса мотивации как значимой части психологической подготовки в спорте. Данное теоретическое исследование посвящено анализу понятия «спортивная мотивация». Показано, что в современной спортивной психологии мотивация является важнейшим личностным фактором, обуславливающим достижение высокого спортивного результата. В работе раскрыта роль

влияния спортивной мотивации на достижение результативности соревновательной деятельности. Проанализированы и обобщены теоретические исследования динамики развития мотивов, побуждающих к занятиям спортом. Уточнено, что мотивы занятий спортом можно классифицировать на внешние и внутренние, на непосредственные и косвенные. В статье отражены психологические особенности спортивной деятельности. Анализируются структура спортивной деятельности, её функции и сущность феномена мотивации занятий спортом.

Ключевые слова: спортивная мотивация, мотив, спортсмен, личность, психологические особенности.

Deineko A., Nasonkina O. The Features of the Formation of the Process of Motivation as a Significant Part of the Psychological Preparation in Sports. This theoretical study is devoted to the analysis of the concept of "sports motivation". It is shown that in sports psychology, motivation is the most important personal factor contributing to the achievement of a high sports result. In contemporary sport, the results of high achievements are closely intertwined with the motivational sphere of a person. Motivation directs it to the goal, affects the processes occurring in the body. The dependence of the results on the motivation of an athlete is his main feature. In conditions of tough competition, only a motivated athlete with a clearly defined motivation can show high results. The paper reveals the role of the influence of sports motivation on the competitive activity effectiveness achievement. The theoretical studies of motives development dynamics that encourage sports are analyzed and summarized. It is clarified that the motives of playing sports can be classified into external and internal, direct and indirect. The article reflects the psychological characteristics of sports activities. The structure of sports activity, its functions and the essence of the phenomenon of motivation for playing sports are analyzed. The study addressed the following tasks: a theoretical analysis of the current state of the problem of motivation in sports activities; the disclosure of the essence of the phenomenon of motivation for playing sports and identifying the dynamics of the development of motives that encourage sports. To solve the research tasks, the following methods were used: analysis and synthesis of data from special scientific and methodological literature, monitoring of information resources on the Internet, content analysis of theoretical and methodological works (textbooks, teaching materials, etc.).

Keywords: sports motivation, motive, athlete, personality, psychological features.

Постановка проблеми і її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У рамках напрямку «спортивна психологія» проблема мотивації вивчена досить широко [1, 5, 6, 10], розроблено підходи до класифікації мотивації спортсмена, а також визначені функції і виділені завдання спортивної мотивації, проте існує і ряд факторів, що становлять певні проблеми у вивченні даної теми. З аналізу літературних джерел [2, 6, 7], присвячених даній проблемі, можна відзначити, що особливе місце в психологічному забезпеченні спортивної діяльності займає мотивація, що спонукає людину займатися спортом. Тому визначення проблеми мотивації в спорті є важливим як у теоретичному, так і в практичному аспекті. Не враховуючи мотиваційних чинників, спортивні тренери, педагоги та спортсмени не можуть досягнути високих спортивних здобутків. Знання шляхів формування мотивації тренерами є однією з необхідних передумов для найбільш раціональної побудови навчально-тренувального процесу. Тому, дослідження мотиваційної сфери ряд практичних завдань, оскільки комплексне дослідження цього феномену відкриває та окреслює можливості ефективної оптимізації спортивної діяльності спортсменів шляхом підсилення одних мотивів та корекції інших.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Для сучасної науки про спорт характерним є розуміння зростання вкладу психологічних факторів в успіхи спортсменів, особливо в спорті вищих досягнень. Одна з проблем психологічної підготовки – збереження бажання спортсменів до постійного вдосконалення впродовж тривалого часу. З особливою гостротою ця проблема проявляється в останні роки у зв'язку з різко збільшеними тренувальними і змагальними навантаженнями, фізичними та психічними напруженнями, витратами часу [11].

Спортивна діяльність характеризується інтенсивним проявом великої кількості психологічних процесів, активність яких залежить від психічних властивостей спортсмена. Психічні стани спортсмена й, зокрема, мотивація обумовлюють переддіяльнісний період, а їх рівень прояву детермінується значущістю для нього в певний відрізок часу самої спортивної діяльності. Відомо, що чим більшу значущість для спортсмена має конкретна спортивна діяльність, тим ефективніше його психічний стан (мотивація) впливатиме на її результативність [1]. Спортивна діяльність визначається такими психологічними особливостями, як направлення на максимальний рівень досягнень і великі емоційні переживання, які пов'язані з суб'єктивною значущістю досягнень, напруженістю суперництва, публічністю виступів у змаганнях. В ефективності і тривалості присутності людини в спорті істотна роль належить мотиваційній сфері особистості. Розв'язанню проблеми стійкої мотивації до тренувальної й змагальної діяльності в спорті присвячено значну кількість досліджень [8, 9, 10, 14].

Формулювання мети і завдань досліджень. Мета – з'ясувати і узагальнити основні підходи до дослідження особливості мотивації в підготовці спортсменів з урахуванням динаміки розвитку мотивів, які спонукають до занять спортом. Завданнями дослідження є: теоретичний аналіз сучасного стану проблеми мотивації в спортивній діяльності; розкриття сутності феномену мотивації занять спортом та виявлення динаміки розвитку мотивів, які спонукають до занять спортом. Для вирішення поставлених завдань дослідження були використані наступні методи: аналіз і узагальнення даних спеціальної науково-методичної літератури, моніторинг інформаційних ресурсів мережі Інтернет, контент-аналіз теоретичних і методичних робіт (навчальних посібників, методичних матеріалів, тощо).

Виклад основного матеріалу досліджень. Спортивна мотивація являє собою складне психічне утворення, в основі якої лежить активно-дійове ставлення людини до фізкультурно-спортивної діяльності. У тлумачному словнику спортивних термінів слово «мотивація» характеризується як «сукупність мотивів, що визначають активність і цілеспрямованість тренувальної та змагальної діяльності спортсмена», а «мотив» розуміється як «усвідомлювана, а іноді і не усвідомлювана причина (спонування), що лежить в основі вибору спортивної спеціалізації, виконання тренувальної

роботи, участі в змаганнях, вчинків» [13]. Загальна психологічна структура будь-якої діяльності, в тому числі і спортивної, може бути представлена наступною схемою: **мета – мотив – спосіб – результат**. **Мета** – суб'єктивний образ передбачуваного результату діяльності, на досягнення якого спрямовані дії. Цілі завжди усвідомлювані і є підсумком розумової роботи, в процесі якої спортсмен намагається вирішити протиріччя між вимогами діяльності – з одного боку, і власними можливостями, здібностями адаптуватися до цих умов і вимог – з іншого. **Мотив** – це спонукання до певної активності (спонукає особистість домагатися мети). У структурі спортивної діяльності блок мотивації спортивної діяльності виконує наступні функції: а) є пусковим механізмом діяльності; б) підтримує необхідний рівень активності в процесі тренувальної та змагальної діяльності; в) регулює вміст активності, використання різних засобів діяльності для досягнення бажаних результатів. До **способів спортивної діяльності** відносяться засоби її досягнення – дії і операції, які утворюють техніку і тактику обраного виду спорту. **Дія** – це завершений елемент діяльності, спрямований на досягнення певної проміжної мети. **Операція** – засіб для досягнення дії. **Результати спортивної діяльності** розглядають у вузькому і широкому сенсах. У вузькому сенсі – це конкретні спортивні досягнення, виражені в секундах, метрах, балах і т.д., зайнятих місцях, рекордах, кваліфікації і титулах спортсмена. У широкому сенсі результати спортивної діяльності пов'язані з впливом спорту на розвиток людини і суспільства (біологічний, педагогічний, психологічний, соціальний ефекти). Біологічний результат характеризує зміни, які відбулися в організмі на фізіологічному рівні (збільшення м'язової маси, ЖЕЛ, фізичний розвиток, здоров'я, тощо). Педагогічний результат характеризує властивості, риси особистості, які сформовані у спортсмена в результаті навчання і виховання. Психологічний результат характеризує зміни в психіці спортсмена (розвиток психічних процесів, формування емоційно-вольової та мотиваційної сфери особистості). Соціальний результат характеризує зміни соціального статусу спортсмена, його становище в суспільстві, оточення, матеріальне становище (соціальний статус, стиль поведінки і т.п.) [12].

На думку Дрожалкіна В.А. [3] недооцінка ролі мотиваційних факторів тренерами і самими спортсменами в кінцевому підсумку призводить до нездатності реалізації наявного потенціалу. Без високого рівня мотивації, розраховувати на досягнення в будь-якому виді спорту не має сенсу. Високо мотивований спортсмен найбільш ефективно реалізує свої можливості. Його внутрішній потенціал орієнтований на максимальну віддачу всіх резервів, спрямованих на досягнення наміченого результату. Особистісна і вольова готовність визначає настрій на перемогу і реалізує ефективність майбутньої діяльності.

Тренувально-змагальна діяльність має для людини особистісну, емоційну значимість і вимагає від спортсмена найвищого прояву фізичних, технічних, тактичних і психологічних можливостей. Є.П. Ільїн розглядає спортивну діяльність, як процес постійного подолання критичних ситуацій [6]. Тому, недостатньо стійкий рівень мотивації не дозволить проявити максимальну вираженість наявних здібностей спортсмена. У стресових ситуаціях змагальної діяльності, при рівних умовах підготовки, коли фізична і психічна напруга досягає критичного значення, рівень мотивації і особистісні особливості спортсменів мають вирішальне значення в досягненні результату. Але, провідна роль фактора мотиваційної готовності в жорсткій змагальній боротьбі не повинна перевищувати певного порогу. В іншому випадку висока мотивація підвищує рівень тривожності і страху перед змаганнями. Надмірне старання і бажання досягти результату за всяку ціну, може привести до погіршення діяльності спортсмена [3].

Спортивна мотивація – це ключова перемінна в набутті спортивних навичок і вмінь. Мотиви занять спортом можна класифікувати за джерелом їх виникнення, виділяючи зовнішні та внутрішні мотиви. До зовнішніх мотивів належать різні форми соціального заохочення (схвалення тощо), а також більш відчутні «атаки успіху» (грошові винагороди, подарунки), стиль тренера, привабливість спортивного спорядження, реєстрація перемог і поразок команди. Внутрішньою мотивацією є такі особистісні фактори, як потреби, інтереси, цілі та індивідуальні особливості спортсмена. Люди з внутрішнім типом мотивації відчувають насолоду від змагань і заняттям спортом, шукають радість у м'язовій активності й намагаються якнайкраще набути спортивних умінь і навичок [4].

До мотиву спортивної діяльності належать: новизна, технічна чи фізична складність вправ. Мотиви, що спонукають людину займатися спортом, поділяються на безпосередні й опосередковані. До безпосередніх мотивів спортивної діяльності відносяться: потреба в почутті задоволення від прояву м'язової активності; потреба в естетичній насолоді власною красою, силою, витривалістю, гнучкістю, спритністю тощо; прагнення спробувати себе у важких, навіть екстремальних ситуаціях; прагнення домогтися рекордних результатів, довести свою спортивну майстерність до досконалості й перемогти; потреба в самоствердженні, прагненні до суспільного визнання, слави. Опосередкованими мотивами спортивної діяльності є: прагнення стати сильним, здоровим; прагнення через спортивну діяльність підготувати себе до практичного життя; прагнення сублімувати зайву енергію в такій соціально прийнятній формі активності, як заняття спортом; почуття обов'язку; усвідомлення соціальної важливості спортивної діяльності [14]. Мотиви спортивної діяльності відрізняються динамічністю проявів. Дійсно, в процесі тривалих занять спортом у одного й того ж спортсмена спостерігається закономірна зміна мотивів. У тих, хто тільки починає займатися спортом у фізичною культурою, домінують такі мотиви, як зміцнення здоров'я, зменшення маси тіла, покращення фізичної підготовки, виклик самому собі, поліпшення самопочуття тощо. У спортсменів, які професійно займаються спортом, можуть спостерігатися такі мотиви, як отримання задоволення від програми занять, соціальні мотиви (схвалення оточення, визнання та ін.), задоволення саме від такого типу активності [4]. Динаміку розвитку мотивів, які спонукають людину до занять спортом фахівці [1, 5, 10, 14 та ін.] характеризують наступним чином.

Початкова стадія заняття спортом. У цей період робляться перші спроби включитися в спортивну діяльність. Спонукаючі мотиви характеризуються дифузністю інтересів до фізичних вправ (підлітки починають зазвичай займатися не одним, а кількома видами спорту); мають безпосередній характер (заняття спортом подобаються, головною рушійною силою

є любов до фізичної культури); пов'язані з умовами середовища сприяють заняття даним видом спорту (популярність виду за місцем проживання, інтерес оточуючих людей); часто включають в себе елементи боргу (обов'язок відвідувати уроки фізичної культури, секції). *Стадія спеціалізації в обраному виді спорту.* На цій стадії мотивами є: розвиток інтересу до певного виду спорту; прагнення розвинути виявлені здібності до певного виду спорту; прагнення до закріплення успіху: розширення спеціальних знань, придбання більш високого ступеня тренуваності (виражається в прагненні до встановлення особистих рекордів – виконання третього розряду, другого, першого і т.д.). Крім того, спортивна діяльність стає потребою (на тлі звикання до фізичних навантажень необхідність випробувати їх входить у звичку). *Стадія спортивної майстерності.* Тут основні мотиви виражаються в прагненні підтримати свою спортивну майстерність на високому рівні і досягти ще більших успіхів. Мотиви спортивної діяльності характеризуються яскраво вираженою соціальною спрямованістю і педагогічними прагненнями. На стадії спортивної майстерності основними мотиваційними чинниками є прагнення підтримати і розвинути наскільки це можливо свої досягнення, помножити престиж і славу в спортивному світі, сприяти своїми успіхами прославленню міста, країни, сприяти розвитку даного виду спорту (збагачуючи його техніку і тактику, впроваджуючи свій оригінальний стиль і т. п.), а також забезпечення свого матеріального благополуччя. *Стадія завершення активних виступів на змаганнях.* У мотиваційній сфері виникає суперечність між бажанням завершити активну спортивну діяльність і небажанням втратити матеріальний добробут, який мають завдяки спорту, а також страх втратити свій престиж в очах «уболівальників» і колег по спорту через зниження спортивних результатів.

Необхідно зазначити, що особливості формування процесу спортивної мотивації є частиною психологічної підготовки. Кінцевою метою психологічної підготовки виступає формування та вдосконалення спортивної мотивації особистості шляхом зміцнення відношення спортсмена до процесу спортивної діяльності, до її результатів, відношення до тренера і партнерів та до самого себе. Спрямована на формування спортивної мотивації, психологічна підготовка здійснюється в єдності з іншими видами спортивної підготовки. Тому, виконувана спортсменами робота і відновлювальні заходи розглядаються у взаємозв'язку не тільки з фізичними, а й актуалізуються при цьому психічними станами.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Аналіз та узагальнення досліджень з проблеми спортивної мотивації показав, що вона, є найважливішим особистісним фактором, який зумовлює досягнення спортивного результату. Таким чином, розглянув мотивацію в структурі спортивної діяльності, можливо виділити основні її функції: функції запуску спортивної діяльності; функції підтримки необхідного рівня активності в процесі тренувальної та змагальної діяльності тону активності; функції регулювання вмісту активності, використання різних засобів діяльності для досягнення бажаних результатів. Отже, мотивація – це ключова перемінна набуття спортивних навичок, умінь та їх демонстрації, а дослідження мотиваційної сфери спортсменів стає ключем до розуміння багатьох проблем спортивної практики. Перспективою подальших досліджень буде вивчення системи мотивів, потреб та інтересів спортсменок 10-12 років, які займаються спортивною гімнастикою.

Література

1. Гогунев Е. Н. Психология физического воспитания и спорта: учеб. пособие / Е. Н. Гогунев, Б. И. Мартыянов. – М.: Академия, 2000. – 288 с.
2. Гордеева Т.О. Психология мотивации достижения / Т.О. Гордеева. – М. : Смысл, 2006. – 336 с.
3. Дрожалкин В.А. Спортивная мотивация как ведущий фактор результативности в спортивно-соревновательной деятельности [Электронный ресурс] / В.А. Дрожалкин // Современные научные исследования и инновации. 2015. № 4. Ч. 5. Режим доступа: <http://web.snauka.ru/issues/2015/04/52492>
4. Іваненко В. Особливості розуміння психологічної сутності мотивації досягнення в спортивній діяльності / В. Іваненко // Науковий вісник мелітопольського державного педагогічного університету, серія: педагогіка. – 2017. – № 1 (18). – С.86-90.
5. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы / Е.П. Ильин. – СПб.: Питер, 2000. – 512 с.
6. Ильин Е.П. Психология спорта / Е.П. Ильин. – СПб.: Питер, 2010. – 438 с.
7. Крылов А. А. Некоторые проблемы психологии спорта в современном мире / А.А. Крылов // Хрестоматия: Спортивная психология в трудах отечественных специалистов. – СПб.: Питер, 2002. – С. 37-42.
8. Лепьохіна І. О. Формування спортивної мотивації / І. О. Лепьохіна // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. праць / редкол. : Т. І. Суценок (голов. ред.) та ін. – Запоріжжя, 2012. – Вип. 22 (75). – С. 220–277.
9. Николаев А. Н. Методика оценки мотивов спортивной деятельности / А. Н. Николаев // Психологические основы педагогической деятельности: материалы 30-й науч. конф. – СПб., 2003. – Вып. 7. – С. 55–58.
10. Общая спортивная психология / под. ред. Г. Д. Бабушкина, В. М. Мельникова. – Омск : Сиб. ГАФК, 2000. – 192 с.
11. Платонов В. Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения: учебник [для тренеров] : в 2 кн. / В. Н. Платонов. – К.: Олимп. лит., 2015. – Кн. 2. – 2015. – 770 с.
12. Психологічна структура спортивної діяльності [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://um.co.ua/8/8-14/8-144924.html>
13. Толковый словарь спортивных терминов. Около 7400 терминов / Сост. Ф.П. Суслов, С.М. Вайцеховский. – М.: Физкультура и спорт. 1993. – 352 с.
14. Черепехіна О. А. Спроби наблизитися до розуміння психологічної сутності мотивації занять спортом / О. А. Черепехіна // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: зб. наук. праць / редкол. : Т. І. Суценок (відп. ред.) та ін. – Київ–Запоріжжя, 2002. – Вип. 26. – С. 421–425. 8, с. 423.

Reference

1. Gogunov, E. N., Martyanov, B. I. (2000). Psihologiya fizicheskogo vospitaniya i sporta: ucheb. posobie [Psychology of physical education and sport: tutorial]. Moskva: Akademiya [in Russian].
2. Gordeeva, T.O. (2006). Psihologiya motivatsii dostizheniya [Psychology of achievement motivation]. Moskva: Smyisl, 2006 [in Russian].
3. Drozhalkin, V.A. (2015). Sportivnaya motivatsiya kak veduschiy faktor rezultativnosti v sportivno-sorevnovatelnoy deyatel'nosti [Elektronnyy resurs] [Sports motivation as a leading performance factor in sports and competitive activities [Electronic resource] Sovremennyye nauchnyye issledovaniya i innovatsii. № 4. Ch. 5. Retrieved from: <http://web.snauka.ru/issues/2015/04/52492> [in Russian].
4. Ivanenko, V. (2017). Osoblivosti rozuminnya psihologichnoyi sutnosti motivatsiyi dosyagnennya v sportivniy diyalnosti [Features of understanding the psychological essence of the motivation of achievement in sports activities] Naukoviy visnik melitopolskogo derzhavnogo pedagogichnogo universitetu, seriya: pedagogika, № 1 (18). 86-90 [in Ukrainian].
5. Ilin, E. P. (2000). Motivatsiya i motivyi [Motivation and motives] SPb.: Piter [in Russian].
6. Ilin, E.P. (2010). Psihologiya sporta [Psychology of sport]. SPb.: Piter [in Russian].
7. Kryilov, A. A. (2002). Nekotorye problemy psihologii sporta v sovremennom mire [Some problems of the psychology of sports in the modern world]. Hrestomatiya: Sportivnaya psihologiya v trudah otechestvennykh spetsialistov. – SPb.: Piter. 37-42 [in Russian].
8. Lepiokhina, I. O. (2012). Formuvannya sportivnoyi motivatsiyi [Formation of sport motivation]. Pedahohika formuvannya tvorchoyi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh: coll. of scientific works. Ed. by T. I. Sushchenko. Zaporizhia. Issue 22 (75). 220–277 [in Ukrainian].
9. Nikolaev, A. N. (2003). Metodika otsenki motivov sportivnoy deyatel'nosti [Methods for assessing the motives of sports activities]. Psihologicheskie osnovy pedagogicheskoy deyatel'nosti: materialy 30-y nauch. konf. SPb. Vyip. 7. 55–58 [in Russian].
10. Babushkin, G. D., Melnikov, V. M. (2000). Obschaya sportivnaya psihologiya [General psychology of sport]. Omsk: Sib. GAFK [in Russian].
11. Platonov, V. N. (2015). Sistema podgotovki sportsmenov v olimpiyskom sporte. Obschaya teoriya i eyo prakticheskie prilozheniya: uchebnyy [dlya trenerov]: v 2 kn. [System of athletes' preparation in the Olympic sport. General theory and its practical applications: textbook [for coaches]: in 2 books]. Kiev: Olimpiyskaya literature. Book 2. [in Ukrainian].
12. Psihologichna struktura sportivnoyi diyalnosti [Elektronnyy resurs] [Psychological structure of sports activities]. Retrieved from: <http://um.co.ua/8/8-14/8-144924.html>
13. Suslov, F.P., Vaytsehovskiy, S.M. (1993). Tolkovyy slovar sportivnykh terminov. Okolo 7400 terminov [Explanatory dictionary of sports terms. About 7400 terms]. Moskva: Fizkultura i sport [in Russian].
14. Cherepiekhina, O. A. (2002). Sprobi nablizitsiya do rozuminnya psihologichnoyi sutnosti motivatsiyi zanyat sportom. [Attempts to approach understanding the psychological essence of motivation of doing sports]. Pedahohika formuvannya tvorchoyi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh: coll. of scientific works. Ed. by T. I. Sushchenko. Kyiv-Zaporizhia. Issue 26. 421–425 [in Ukrainian].

УДК 613-057:378.17:61

Донченко В.І.,
кандидат педагогічних наук, доцент
Українська медична стоматологічна академія
Грінченко Г.В.
викладач
Полтавський базовий медичний коледж

ПОНЯТТЯ «ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ» У СИСТЕМІ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

В статті проведений аналіз поняття «здоров'язберезувальні технології» у системі медичної освіти. Це поняття розглянуто в різних аспектах: здоров'язберезувальні технології за характером діяльності основних суб'єктів умовно поділяють на вузькоспеціалізовані (медичні) – технології профілактики захворювань, корекції і реабілітації соматичного здоров'я, санітарно-гігієнічної діяльності; освітні – сприяють збереженню здоров'я в процесі навчання і виховання; соціальні – технології організації здорового способу життя, профілактики і корекції девіантної поведінки; психологічні – технології профілактики і психокорекції психічних відхилень особистісного та інтелектуального розвитку; комплексні – технології комплексної профілактики захворювань, корекції та реабілітації здоров'я (фізкультурно-оздоровчі і валеологічні); педагогічні технології, що сприяють збереженню і зміцненню здоров'я; технології, що формують здоровий спосіб життя. Мета всіх здоров'язберезувальних технологій – сформувати в студентів-медиків знання, уміння та навички здорового способу життя, навчити їх використовувати одержані знання в професійній діяльності. Аналіз публікацій з проблем здоров'язберезувальних технологій виявив наявність різноманітних підходів до визначення поняття «здоров'язберезувальні технології».

Ключові слова: здоров'язберезувальні технології, педагогічні технології, студенти, медична освіта.

Донченко В.И., Гринченко А.В. Понятие «здоровьесберегающие технологии» в системе медицинского